

GÜLŞEHRÎ HAKKINDA NOTLAR

M. Fatih KÖKSAL*

ÖZET

Gülşehrî Anadolu'daki Türk edebiyatının kuruluş evresinin sanatkârlık itibarıyla Yunus Emre'den sonra en önemli ismidir. İlk eserini Farsça yazmasına rağmen en büyük, en önemli ve kuşkusuz ki ölümsüz eseri, Türkçe kaleme aldığı *Mantiku't-tayr*'dır. Bu iki eseri dışında irili ufaklı başka eserleri de olduğu bilinen şairin gerek hayatı gerekse bazı eserlerine dair tartışmalı konular vardır.

Bu makalede Gülşehrî'ye dair bütün tartışmalı konular ortaya konmuş ve açıklık kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu konular, şairin gerçek adının Ahmed mi Süleyman mı olduğu meselesi ile *Kerâmât-ı Ahi Evran* mesnevisinin ona ait olup olmadığı hususunda tekessüf etmektedir. Bunlara ilave olarak -esasında kayda değer bir problematik olmamakla birlikte- şairin memleketi meselesi üzerine de görüşlerimizi izhar ettik, tespit ve değerlendirmelerde bulunduk.

Anahtar Kelimeler: Gülşehrî, Gülşehir, Kırşehir, Arapsun, Kerâmât-ı Ahi Evran

NOTES ABOUT THE GULSEHRÎ

ABSTRACT

Gulsehri is the most important name stage of the establishment of Turkish literature in Anatolia as of artistry after Yunus Emre. Although he is writing the first book in Persian, largest, most important and undoubtedly immortal book is *Mantiku't-tayr* which is written in the Turkish by him. It is known that there are large and small works outside two works and there are some controversial issues concerning the life of the poet and his works.

In this paper has demonstrated and has tried to clarify all controversial issues regarding the Gulsehri. These issues, focuses on the real name of the poet Ahmed or Suleiman and belongs the mathnawi of Kerâmât-ı Ahi Evran. Additionally, - although not a significant basis problematic- we also have expressed, detected and e-interpreted our opinion on the matter of the poet's hometown.

Key words: Gulsehri, Gulsehir, Kirsehir, Arapsun, Kerâmât-ı Ahi Evran

* Prof. Dr., Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
e-posta: mfkoksal@gmail.com

Sosyal bilimlerde “kesinlik”, temel bilimlere göre çok “nisbî”dir denebilir. Özellikle el yazması eserlerin dünyası içinde bir şeyler ortaya koymaya ve söylenmeye çalışıldığında bu müphemiyet daha da öne çıkar. Burada temel sorunlardan biri, Türk edebiyatı tarihinin henüz tam bir envanterinin çıkarılmamış olmasıdır. Hususiyle yurt dışında bulunan Türkçe el yazmaları olmak üzere el yazmaları hazinemizin mühim kısmı henüz tespit dahi edilememiştir. Bu itibarla, şairlerin hayatları, eserleri, şiirleri vb. konularda son sözü söyleyebilecek, hesabı kapatabilecek imkânlardan mahrumuz. Dolayısıyla söylenen her söze “şimdilik”, “tespit edebildiğimiz kadarıyla”, “bilindiğine göre” gibi ifadelerle ihtiyat payı bırakmak durumundayız. Bu yazımızdaki kanaatlerimize, tespit ve değerlendirmelerimize elimizdeki veriler ışığında ulaştığımızı, ileride ortaya çıkabilecek yeni bilgi ve bulgularla varılan sonuçların da değişebileceğini, esasında bunun da gayet tabii olduğunu öncelikle ifade edelim.

Türk dili ve Kırşehir denince her ne kadar akla önce Âşık Paşa gelse de Gülşehrî “Türkçecilik” hususunda Âşık Paşa’dan geri kalmaz. Türkçenin Farsçadan daha “latîf” bir dil olduğunu söylediği şu beyitler (Yavuz 2007: 656), şairin dönemin baskın ve ilim-edebiyat dünyasında muteber dilleri olan Arapça ve Farsça karşısında Türkçeden yana takındığı tavrı berrak bir şekilde ortaya koyuyor:

Anı Türkî sûretinde biz dakı
Söyledük bülbül gibi Tañrı hakı (4409)¹

Türk dilinçe dahı Tâzîden latîf
Mantıku't-tayr'ı_eyledük aña harîf (4411)

Ben bu Türkî defterin çün dürmeyem
Pârisîçesi-y-ile degşürmeyem (4412)

Gülşehrî, adından şuarâ tezkireleri ve diğer kaynaklarda söz edilmeyen bir şairdir. Gerek kendi çağında gerek bir asır sonra ve gerekse daha sonraki dönemlerde yazılan muhtelif eserlerde adından bahsettiren Gülşehrî'nin tezkirelerde anılmaması oldukça dikkate şayandır. Gerçi tezkirecilerimizin Anadolu’da Osman Gazi ve Orhan Gazi zamanında şair yetişmediğine, şiirin “Şeyhî” ile başladığına dair -hemen hemen- ortak kanaate sahip oldukları, bu sebeple de ondan önceki

¹Mantıku't-tayr'dan alınan beyitler ve beyit sonlarındaki numaralar Kemal Yavuz neşrine (2007) göredir.

şairleri adeta yok farz ettikleri düşünülüşünde bu sonuç makul gibi gelse de Yûnus Emre'ye ve sanatkârlık itibarıyla Gülşehrî'den geride olan Âşık Paşa'ya yer veren tezkirecilerin Gülşehrî'den bahsetmemelerinin sebebini izah etmek zordur. Ne var ki *Keşfu'z-zunûn* ve zeyilleri, *Osmanlı Müellifleri*, *Sicill-i Osmanî* ve zeyilleri, *Kamûsu'l-a'lâm* gibi daha yakın dönemlerde yazılan biyografik ve biyo-bibliyografik eserlerde de ondan bahsedilmez. Kâtip Çelebi, Mehmed Süreyyâ, Şemseddin Sami, Bursalı Mehmed Tahir gibi J. Von Hammer-Purgstall ve E. J. Wilkinson Gibb'in de Gülşehrî'den haberleri yoktur. Bu durum, ancak adı geçen araştırmacılar tarafından Gülşehrî'nin eserlerinin görülmemiş olmasıyla açıklanabilir.

Asıl ilginç olan ise, bütün bu araştırmacıların sadece kendi devrinin kültür çevresinde değil, -eskisi kadar olmasa da- sonraki dönemlerin kültür-edebiyat çevrelerinde de adından söz ettiren bir şair olarak Gülşehrî'yi fark edememiş olmalarıdır. Zira o, çağdaşları sayılabilecek şairlerden Ahmedî'nin (14. yy.) *Dîvân*'ı ve *İskendernâme*'si ile Kayserili Kâtip İbrâhîm Beg'in (14. yy.) *Külliyât*'ından başka ileriki dönemlerde yaşayan Şeyhoğlu'nun (ö. 15. yy. başları) *Kenzü'l-küberâ*'sında, Hatîboğlu'nun (15. yy.) *Letâif-nâme*'sinde, Pîr Mehmed b. Yûsuf-ı Ankaravî'nin (ö. 1461) *Tarîkat-nâme*'sinde, Cemâleddîn-i Hulvî'nin (ö. 1654) *Lemezât*'ında ve Kemâl Ümmî'nin (ö. 1475) şiirlerinde de bir vesileyle anılmaktadır. Klasik Türk edebiyatı geleneğinde bir Türk şairinin çağdaşı bir Türk şairi, hele hele eski Türk şairlerinin adlarını şiirde anmasına pek rastlanmaz. Az sayıda mesnevîde "mesnevî-gû şairler" sırasında adları anılan Türk şairleri, kısmen nazirelerde, nadiren de tahmis, taştir gibi nazım şekillerinde -türün özelliği gereği- zikredilirler. Şairlerimiz, başta kasidelerin fahriye bölümleri ve mesnevîler olmak üzere, şiirlerinde daha ziyade ünlü ve eski Arap-Fars şairlerinin isimlerini anarlar. Şu hâlde Gülşehrî'nin adından birçok eserde söz edilmesi ona mahsus bir özellik ve ayrıcalıktır dersek abartmış sayılmayız. Bizim tespitlerimize göre bu duruma yükselebilmüş bir şair de XV. yüzyılın ünlü divan şairi Germiyanlı Şeyhî'dir. Belki bütün bir edebiyatımızda buna birkaç örnek daha ilâve edilebilir. İşte bu özellik hesaba katıldığında Gülşehrî'nin kıymeti iyice tebarüz etmektedir. Her hâlükârda Gülşehrî -özellikle de henüz emekleme hatta doğuş dönemindeki bir şiirin temsilcisi olarak- bu yüksek mevkii elde edebilmiş ender sanatkârlarımızdandır. Gülşehrî, bu sayılan eserlerin hepsinde -onu şiirlerinde sıkça övünmesi dolayısıyla eleştiren çağdaşı Ahmedî hariç- kendisinden saygıyla bahsedilen, şiirlerinden alıntılar yapılan bir model ve örnek şair konumundadır. Diğer bir deyişle bu durum, Gülşehrî'nin edebiyat tarihimizdeki önem ve değerinin diğer meslektaşlarınca tescili anlamına gelmektedir.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Gülşehrî'yi bize ilk tanıtan Köprülüzâde Mehmed Fuad'dır. Köprülü'nün, onun sanatı hakkındaki düşünceleri, -önceki tezkireciler, bibliyograflar ve edebiyat tarihçileri tarafından fark edilemeyen- eski şöhretinde ne kadar haklı olduğunu gösteriyor:

“Sultân Veled'in Yûnus Emre ile muasır ilk muakkabı 'Attâr'ın Mantıku't-tayr'ını -muhtelif menba'lardan ve bunlar arasında bilhâssa Mesnevî'den aldığı hikâyeler ve ayrıca zamânına ait birçok hasb-i hâller ve şikâyetlerle- tevsî' eden Şeyh Gülşehrî'dir ki oldukça şahsî bir mahiyet verdiği bu büyük eserinde cidden iyi bir nâzım ve çok kıymetli bir san'atkâr olduğunu göstermiştir. (Köprülüzâde 1918: 268)”

Onun tezkirelerde yer almayışına anlam veremeyen Köprülü devamla;

“Hâlbuki eserinde hâlâ bugün bile lezzetle okunabilecek derecede hakîkî bir kıymet-i edebiyeye mâlik parçalar pek çoktur. O devre nazaran temiz bir lisâna, zengin bir muhayyileye, hulâsa büyük bir san'atkâr rûhuna mâlik olan bu şâirin eseri, meselâ tertîb i'tibârıyla Mesnevî'ye çok fâik olduğu gibi dâhilî kıymet-i bed'îyyesi i'tibârıyla da zamânındaki eserlerden çok mümtâzdır. (1918: 269)”

13. yüzyılın ikinci yarısı ile 14. yüzyılın ilk yarısında ömür sürdüğü kesin olan Gülşehrî'nin hayatı hakkında bilinenlerin hemen hepsini eserlerinden yola çıkarak tespit edebiliyoruz. *Mantıku't-tayr*'da anlattığına bakılacak olursa, o, içinde her gece sema yapılan bir zaviye sahibi, herkesin saygı gösterdiği, çok sayıda müridi olan ünlü bir şeyhtir. *Felek-nâme*'de ise pek çok yer gezdiğini, oralarda kitaplarını da gördüğü pek çok kimseyle tanıştığını belirtir. Yine *Felek-nâme*'ye göre şair ömrünün son yirmi yılında bulunduğu şehirden hiç ayrılmamış ve bu esnada devlet adamlarından büyük bir sevgi ve saygı görmüştür. Esasında yukarıdaki paragrafta anlattıklarımız da kendisini teyit eder mahiyettedir.

Kerâmât-ı Ahi Evran adlı eserinde² anlattığına göre Ahi Evran-ı Velî'ye uzun yıllar hizmet etmiş, ona halifelik yapmıştır. Fütüvvet ehli olan Gülşehrî'nin aynı zamanda Mevlevî olduğunu biliyoruz.

Gülşehrî'nin doğum tarihi gibi ölüm tarihi de bilinmemektedir. *Mantıku't-tayr*'ın en sonundaki (Yavuz 2007: 2/658);

Şükr ol bir Tanrı'ya kim bu kelâm

Ömrümüzden ilerü oldu tamâm (4438)

² Bu eserin Gülşehrî'ye ait olamayacağı veya olmadığı hususundaki iddiaları yazımızın devamında ele alacağız.

beytine nazaran eserin yazıldığı tarihte (1317-18) ileri bir yaşta olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle 13. yüzyılın ortasına doğru, takriben 1240-1250 yılları arasında doğduğunu tahmin edebiliriz. Şairin nerede ve ne zaman öldüğü bilinmemektedir. Bu konuda şimdilik söyleyebileceğimiz, *Mantıku't-tayr*'ın telif tarihi olan 1317-18'den sonraki bir tarihte öldüğüdür. Kırşehir'de Ahmed-i Gülşehrî adı verilen parkta şair adına sembolik bir türbe (bk. Resim 1, 2) yaptırılmış olmakla birlikte gerçek mezarının nerede olduğu bilinmemektedir.

En ünlü eseri ve Anadolu'da telif edilen Türkçe ilk büyük eserlerden olan *Mantıku't-tayr*'dan ve yukarıda bahsettiğimiz *Kerâmât-ı Ahi Evran*'dan başka ilk eseri olan Farsça *Felek-nâme* ve *Arûz Risâlesi* bulunan şair, *Mantıku't-tayr*'ında manzum *Kudûrî Tercümesi* yazdığını söylüyorsa da bu eserin henüz bir nüshasına rastlanamamıştır.³

Gülşehrî'nin Asıl Adı Ne İdi?

Gülşehrî'nin asıl adının ne olduğu çok tartışılmıştır. Fuat Köprülü *Mantıku't-tayr*'ın şimdi Arkeoloji Müzesi 1390 numarada kayıtlı bulunan Süleymaniye Kütüphanesi Halis Efendi nüshasının başlığında geçen "*Kitâbu Mantıku't-tayr min kelâmi şeyhi'l-muhakkikîn mürşidi't-tâlibîn el-'âlim el-fâzıl eş-şeyh Ahmedü'l-Gülşehrî*" ibaresine dayanarak şairin asıl adının Ahmed olduğunu ifade etmiştir (Köprülü 1918: 400). Kimi bilim adamları ve araştırmacılar adının Ahmed olduğunu kabul ederlerken Ağâh Sırrı Levend'in -esasında sahaf Raif Yelkenci'nin ortaya koyduğu birtakım iddialara dayanarak-, şairin adının Süleyman olduğuna dair tezi (Levend 1957: 10-11) de önemli ölçüde kabul görmüştür.

Rahatlıkla "Gülşehrî'yi ilk keşfeden adam" diyebileceğimiz Fuad Köprülü, adının Ahmed olduğunu söylerken *Mantıku't-tayr* nâşirleri Levend (1957: 10-12) ve Yavuz (2007: 1/XVIII-XIX) aşağıda ayrıntısına gireceğimiz gerekçelerle Süleyman olduğunu iddia ederler. *Felek-nâme* mütercimi Sadettin Kocatürk bu hususta Köprülü'ye katılırken (1986: 26-27) bir başka *Mantıku't-tayr* nâşiri Aziz Merhan her iki isme de mesafelidir (2004: 94-95). *Mantıku't-tayr*'ı doktora tezi olarak hazırlayan Müjgân Cunbur ise herhangi bir görüş bildirmeksizin sadece mevcut düşünce ve kanaatleri ortaya koymakla yetinir (2004: 251-252).

³ Konuya "giriş" olarak ele aldığımız buraya kadar olan kısımda Gülşehrî'nin hayatına dair sadece genel noktalar üzerinde durduk. Şairin hayatı, eserleri ve edebî kişiliğine dair ayrıntılı bilgi için şu çalışmalara müracaat edilebilir: Cunbur 1952, 2004; Taeschner 1955; Levend 1957; Kocatürk 1982; Acar 1994; Özkan 1996; Aziz 2013; 2014; Yavuz 2007; Köksal 2013.

Levend'in ve bu görüşü destekleyenlerin, Gülşehrî'nin asıl adının Süleyman oluşuna dair dayanağı *Mantıku't-tayr*'ın sonlarında geçen (Yavuz 2007: 2/656);

İy Süleymân şol kopuzuñ kılını

Bur kim öğrenlüm bu kuşlar dilini (4428)

beytidir. Gerçekten de bağlamında değerlendirildiğinde buradaki Süleyman'ın, mevzu itibarıyla eserde adı onlarca kere geçen Süleyman peygamber olamayacağı açıktır. Ne var ki bir sonraki şu beyit (Yavuz 2007: 2/656), Gülşehrî'nin asıl adının Süleyman olduğu iddiasını bütünüyle geçersiz kılmaktadır:

Kuş misâli bunda 'Attâr'ıñ durur

Kalanını eyleyen yâruñ durur

Gülşehrî, yârı, yani arkadaşı olduğunu açık açık söylediği Süleyman'a hitap ettiği bu iki beyitte “*Ey Süleyman, şu kopuzun telini kıvrır (akort et) [ve musikiyle eşlik et] ki, bu kuş dilini öğrenelim. Bu (yazdığım) eserde Attâr'ın payı kuş kadardır. Onun dışında kalanların hepsini yazan, arkadaşındır (benim)*” diyerek kendi hikâyesinde çeviriye esas olan Attâr'ın aynı adlı kitabından fazla bir eser kalmadığını ifade etmekte, yani eserinin büyük oranda “orijinal” olduğunu vurgulamaktadır. Burada olayı kesinleştiren “yâruñ durur” (arkadaşındır) kelimesidir ve bu beyitten başka bir anlam çıkarmak da mümkün değildir. Burada geçen Süleyman ibaresinin şairin adı olduğuna delil göstermek isteyenlerin beytin manasını iyice düşünmedikleri anlaşılıyor. Nitekim Gülşehrî bu beyitlerden üç beyit önce de şöyle diyor (Yavuz 2007: 2/656):

Sözi kaçan degme nâdân añlaya

Mantıku't-tayr'ı Süleymân añlaya (4425)

“*Sözü rastgele cahil nasıl anlasın; Mantıku't-tayr'ı (ancak) Süleyman anlar.*”

Burada bize göre şair “*Mantıku't-tayr*” kelimesini, hem cins isim (kuş dili) anlamını hem de eserinin özel ismi anlamını kastederek ihamlı kullanmıştır. Yani Gülşehrî hem “*Kuş dilinden ancak (Hz.) Süleyman anlar*” hem de “*Bu eserimi ancak (arkadaşım) Süleyman anlar.*” diyor.

Kaldı ki, “Gülşehrî” adını sadece kuru bir mahlas değil öz adı olarak benimsediği açıkça görülen şairin *Felek-nâme* ve *Kerâmât-ı Ahi Evran*'da da anmadığı asıl adını bu eserinde söylemesi makul değildir. İlk eseri olduğunu bildiğimiz *Felek-nâme*'yi yazmadan önceki hâli için (Yavuz 2007: 2/380);

“Şeyh falân dirler-idi baña dakı”

diyeceği yerde pekâlâ “Şeyh Süleymân didiler baña dakı” diyebilirdi. Gülşehrî, mahlasıyla o kadar özdeşleşmiştir ki *Mantıku’t-tayr*’da onlarca defa geçen “Gülşehrî” adını adeta asıl adını unutturmak istercesine “adım” diye zikreder. Hatta onun asıl adını özellikle gizlediğini dahi düşünebiliriz. Bir beytinde (Yavuz 2007: 2/394);

Tatluluk gibi cihânda dad mı var

Dünyada Gülşehri gibi ad mı var (2651)

diyen şairin bu düşüncesini eserinin birçok yerinde görmek mümkündür. “*Dünyaya gelen, herkesin bildiği bir adla gelir, onun için de kendisini kaybeder. Dünyada Zeyd, Bekr, Amr gibi isimler çoktur. Ama er kişiye dünyada ‘bellü ad’ [lakap] gerekir. Kendisine konan adın asla tadı olmaz, has bir ad isterlerse işte Gülşehrî adı!*” derken yine aynı şeye vurgu yapmaktadır (Yavuz 2007: 2/396):

İlla gelen ‘âmî adıyla gelür

Anuñ-ıçun kendüzin yavu kılur (2663)

Zeyd ü Bekr ü ‘Amr çok var dünyada

Bellü ad-ıla gerek er dünyada (2664)

‘Âm adınuñ olmaya hergiz dadı

Hâs ad ister-ise Gülşehrî adı (2665)

A. S. Levend (1957: 10-11) ve Kemal Yavuz (2007: XVIII), şu beyitleri de (üçüncü beytin tanıklığıyla) şairin adının Süleyman olduğunu destekleyen bir dayanak olarak takdim ederler (Yavuz 2007: 1/248):

Görmedüñ zâğı ki bir keklik ola

Kan-ıla ete ne gökçeklik ola (1670)

Şâhidüñ ra’nâ degül nâ-hoş durur

Şehvet anı saña zîbâ gösterür (1671)

Aç Süleymân gözüni kim göresin

Şâhidüñ bir dîv ü terkin urasın (1672)

Buradaki iddia 1672. beytin başında “Aç Süleymân gözüni” derken şairin kendisine hitap ettiği varsayımdır. Böyle bakınca makul gibi görünse bile bu tez de iki bakımdan asılsızdır. İlki, Kemal Yavuz neşrinin metin kısmında yukarıya aldığımız gibi “gözüni” şeklinde gösterilen kelimenin, aslında, -Levend’in neşrettiği tıpkıbasımında da (1957: 113) görüleceği üzere- “gözini” olmasıdır. Aziz Merhan neşrinde de kelime “gözini”dir (2003: 172). Bu durumda mana da değişmektedir ki, şairin muradı “Ey Süleyman gözünü aç ki göresin” değil, “(Süleyman gözü)nü aç ki göresin” yani “Görmek için gözünü Hz. Süleyman’ın gözü gibi açmalısın. Ancak o vakit güzel sandığın kişinin aslında bir şeytan olduğunu fark eder ve onu terk edersin.” olmaktadır. Dolayısıyla buradaki Süleyman da eserde onlarca kere geçtiği üzere Hz. Süleyman’dır. Bu durum meseleyi kesinleştirmekle birlikte Süleyman’dan muradın şairin adı olamayacağına bu beyitlerden ikinci delil de metnin bağlamıdır. Çünkü eserin bu bölümünde nefis mücadelesi konusu işlenmektedir ve söz konusu beyitler de bütünüyle bu doğrultudadır. Yani doğru imlâsıyla “Aç Süleymân gözünü...” diye başlayan beyitte geçen Süleyman’a metnin genel bağlamı içinde de şair adı anlamı yüklemek hatalıdır.

Agâh Sırrı Levend, Gülşehrî’nin asıl adının Süleyman olduğu düşüncesini desteklemek üzere o devirde Kırşehir’de yaşayan, türbesi de Kırşehir’de bulunan ve adına vakfiye düzenlenen bir Mevlvî şeyhinden bahsederek Gülşehrî’nin o şeyh olduğunu ima etmektedir (1957: 11-12). Hâlbuki Levend’in bahsettiği Süleyman, herhangi bir eserinin varlığını bilmediğimiz, halk arasında “Süleyman Türkmanî” diye anılan⁴ Şeyh Süleymân-ı Velî’dir. Evet, bu Süleymân’ın Gülşehrî ile bir ilgisi vardır ama bu ilgi ikisinin aynı kişi olması yönünde değil, eserde hitap edilen kişinin -bize göre büyük ihtimalle- o (Şeyh Süleyman-ı Velî) olması dolayısıyladır. Aynı devirde aynı yerde yaşamaları, aynı tarikata (Mevleviyye) mensubiyetleri, aynı kültür dairesinde bulunmaları ve ikisinin de şeyh olmaları düşünüldüğünde Gülşehrî’nin *Mantıku’t-tayr*’da “arkadaşım” hitabıyla andığı Süleymân’ın bu Mevlvî şeyhi Süleymân olması ihtimali çok yüksektir. Nitekim yine *Mantıku’t-tayr*’da geçen şu beyitler (Yavuz 2007: 2/380), eserde andığı arkadaşının da kendisi gibi bir “şeyh” olduğunu ortaya koyuyor ki, bu da

⁴ Halk arasında böyle bilinmesine rağmen biz, eski kaynaklarda ve vakfiyesinde bu zata izafe edilen “Türkmanî” nisbesine rastlayamadık.

Gülşehrî'nin eserinde hitap ettiği “yâr”ının Kırşehirli Şeyh Süleymân-ı Velî olduğu tezini güçlendirmektedir:

Dahı Gülşehrî degül-iken adum
Görmedin ol ad-ıla ilde dadum (2554)

Şeyh falân dirler-idi baña dakı
Nitekim şeyh dirler uş saña dakı (2555)

“Henüz adım Gülşehrî değilken ve ilde o adla tadımı almadan önce bana ‘Şeyh Falan’ derlerdi. Nitekim işte sana da ‘Şeyh’ derler.”

Bizim “kuvvetle muhtemel” kayd-ı ihtiyatıyla *Mantıku't-tayr*'da adı geçen Süleymân'ın⁵ Kırşehir'de metfun Şeyh Süleymân olduğu kanaatimiz, A. Sırrı Levend'in de Gülşehrî'nin adının Süleyman olduğu kabulüyle mezkûr şeyhin Gülşehrî olması gerektiği düşüncesi mevcut olduğuna göre, bu Şeyh Süleymân'ın hayatı ve özellikle de ölüm tarihi önem kazanmaktadır.

Şeyh Süleymân-ı Velî'nin ölüm tarihi olarak 1292-93, 1298, 1310 ve 1314-15 ve 1390/91 olmak üzere birbirinden oldukça farklı tespitler mevcuttur.

Cevat Hakkı Tarım, Şeyh Süleymân-ı Velî'nin sandukası üzerine sonradan konduğunu ifade ettiği bir tahta levhada, H. 692 (1292-93) tarihinin yazılı olduğunu ancak şeyhin adına düzenlenen vakfiyenin tarihinin H. 697 olduğunu belirterek bu tarihin doğru olamayacağını söyler (1938; 1948: 32; 1961: 8). Yine Tarım'ın bundan birkaç sayfa sonra baştan ikinci sandukanın üzerinde sonradan yazıldığı anlaşılan tahta levhada “*Şeyh Süleyman-ı Veli hazretleri 792' ibaresi*”nin yazılı olduğunu kaydetmesi (Tarım 1948: 36), 792 yerine 692 yazıldığını göstermektedir. Ne var ki özellikle popüler bazı neşriyatta, muhtelif internet sitelerinde ağırlıklı olarak aslında Tarım'ın da reddettiği bu tarihin yine Tarım'a dayanarak gerçek ölüm tarihi gibi gösterilmesini önemsemek zorundayız.

Bir çalışmada ise herhangi bir kaynak gösterilmeksizin “Süleyman Türkmani”nin M. 1298 tarihinde 84 yaşında Kırşehir'de vefat ettiğinin tahmin edildiği söylenmekte ve “Süleyman Türkmanî”nin “Tezkere-i Evliyâ”sı bulunduğu kaydedilmektedir (Şahin 2012: 87, 88). Daha önce Enver Behnan Şapolyo'da

⁵ “Süleyman”ın bu anlamda sadece bir yerde geçtiğini, bir yerde hem Süleyman Peygamber hem arkadaşı Süleyman anlaşılacak şekilde tevriyeli kullanıldığını, diğer Süleyman isimlerinin hepsinde kastedilenin Hz. Süleyman olduğunu bir kez daha vurgulayalım.

(1967: 32) gördüğümüz bu bilginin kaynağı verilmediği gibi adı geçen araştırmacılar eserin herhangi bir nüshasını da göstermemektedirler.⁶

1310 tarihini veren ise Abdülbaki Gölpınarlı'dır. Gölpınarlı kendisine kitapçı Raif Yelkenci'nin haber verdiği bir kayda dayanarak bu kanaate varmıştır. Buna göre İmam Bagavî'nin *el-Mesâbîh* adlı eserinin İstanbul Fatih Kütüphanesi 1186 numarada kayıtlı nüshasını 710 Recebi'nde (1310) yazan şahıs Kırşehirli olup Gölpınarlı'nın okuyuşuyla mezkûr ketebe kaydı şöyledir: “*Aliyy-ibn-al-Mûsâ-l-Valadiyy-al-Kırşehri min-al-huddam-al-ma'rûf al-Şeyh Sulayman al-Veledî kaddas Allâhu sırruh-al-aziz*”. Gölpınarlı bu kayda istinaden “*Bu suretle hem Şeyh Süleyman'ın 1310'da yani Sultan Veled'in ölümünden iki yıl önce ölmüş bulunduğunu, hem de tekkesinde Sultan Veled mensuplarından Ali adlı birisinin bulunduğunu öğrenmiş oluyoruz.*” (1953: 45) demektedir. Aynı kaydı kısmen farklı okumalarla neşreden Levend ise Gölpınarlı'nın 710 olarak tespit ettiği istinsah tarihini 716 olarak gösterir (1957: 12). Aradaki farkı görünce ilgili sayfanın fotoğrafını temin ettik.⁷ Tam tarih olan 10 Receb 716, hem yazıyla (Arapça) sarih olarak hem de rakamla -kenarda çok küçük bir yazıyla- kayıtlıdır (bk. Resim 3). Bu tarihin miladî karşılığı 28 Eylül 1316 Salı günüdür. Nitekim nüshada da gün ayrıca yazmaktadır.

Köprülü ise Lâmiî'nin *Nefahâtü'l-iins*'ünden naklen “Süleymân-ı Türkmanî”nin hicrî 714 tarihinde (miladî 1314-15) vefat ettiğini söyler (1918: 236). Köprülü'nün “*tasavvuf perdesi altında çok serbest bir takım fikirler ve akideler telkin eden Türk mutasavvıfı*” olarak tanımladığı bu zat, *Nefahât*'a göre Dımışk'ta (Şam) oturmaktaydı. Eserde Anadolu'ya veya Kırşehir'e geldiğine dair bir bilgi yoktur. *Nefahâtü'l-iins*'te “*Eğnine çirkin köhne abâ giyen, yerinden az kalkan, az konuşan, namaz kılmayan, ramazanda oruç tutmayan bir şeyh*”(Lâmiî 1270: 652) olarak tarif edildikten sonra “muhtemelen hâlini gizlemek için” böyle imiş gibi görüldüğü yorumu yapılan bu Süleyman'ın Kırşehirli Süleyman'la aynı dönemlerde yaşamış aynı adda başka biri olması gerekir.

Şeyh Süleymân'ın vefatını, vakfiyesini tesisinden yaklaşık bir asır ileri götüren son rivayet olan hicrî 793 (miladî 1390/91) ise gerçek olması imkânsız bir tarihtir. Tarım'ın yukarıda sözünü ettiğimiz “792 tarihli” dediği tahta levha bugün de

⁶ Cevat Hakkı Tarım, *Kırşehir Tarihi*'nin ilk baskısında “*Süleyman Türkmani'nin Türkçe yazılmış bir kitabının Yozgat'ta B. Hilmi adında bir zatın kütüphanesinde bulunduğu haber veriliyor.*” (1938: 80) demektedir. İse de sonraki çalışmalarında bundan bahsetmediğine nazaran bundan sarf-ı nazar ettiğini söyleyebiliriz.

⁷ Bu husustaki katkısı için İsmet İpek'e teşekkür ederim.

sandukanın başında asılı olup gösterilen ölüm tarihi 792 değil 793'tür (bk. Resim 4, 5).

Bu tespitlerin hiçbiri bize Şeyh Süleymân-ı Velî'nin gerçek ölüm yılını verme kabiliyetinde değildir. Bu konuda bizim söyleyebileceğimiz, eğer tezimiz doğru ise, yani Gülşehrî'nin *Mantıku't-tayr*'ı kendisine hitap ederek yazdığı "yâr"ı Kırşehirli Süleymân ise, Gülşehrî gibi onun da eserin yazılış tarihi olan hicrî 717 (1317/18) yılında hayatta olması gerektir.

A.Sırrı Levend'in gerek Gülşehrî'nin asıl adının Süleyman olduğu gerekse bu Süleyman'ın Kırşehirli Şeyh Süleyman olduğuna dair görüşlerinde sahaf Raif Yelkenci'nin kanaatlerinden etkilendiği anlaşılıyor (1957: 12). Keza Abdülbaki Gölpınarlı da Yelkenci'nin kendisine bu hususu iletmiş olduğunu belirterek Yelkenci'nin bu kanaatini "*Beraberce okuduğumuz Süleyman'lı beyitlerin hiçbirinde, sarahat şöyle dursun, bu hususa dair bir ima bile yoktur.*" (1953: 45) diyerek kesin bir dille reddetmektedir.

Öyle anlaşılıyor ki Raif Yelkenci'nin Gülşehrî'nin asıl adının Süleyman olduğuna dair düşüncesi sadece *Mantıku't-tayr*'da geçen Süleyman lafızlarıyla ilgili değildir. Yelkenci'nin Feridun Nafiz Uzluk'a, onun da mektupla kendisine aktardığı bilgiyi eserine kaydeden Cevat Hakkı Tarım, Aksaraylı İsa'nın *Musibet-nâme* tercümesinde geçen;

İsmâ'îl destânı hod budur yakîn

Mevlânâ Sultân Veled'dür şâh-ı dîn

Çelebi gül Şeyh Süleymân bülbülü

Aksarâyılı İsa bunlaruñ kulu

beyitlerini nakleder (1948: 33). Bu beyitleri Levend de iddiasını teyit için kullanmıştır (1957: 11). Tarım, Uzluk'un bu hususta "*Ben henüz karar vermiş değilim.*" dediğini ifade ettikten sonra kendisi de "*Şüphesiz bu noktalar yeni vesikaların ışığında aydınlatılması gereken meçhullerdir.*" (1948: 34) notunu düşer. Bize göre bu beyitlerde şairlerden değil Mevlevî şeyhlerinden bahsedilmektedir ki kastedilen "Şeyh Süleymân" da galiba Kırşehirli Şeyh Süleymân-ı Velî'dir. Bu beyitler Şeyh Süleymân ile Gülşehrî'nin aynı kişiler olduğuna delil teşkil etmez. Muhtemelen Aksaraylı İsa, Sultan Veled ve/veya Süleymân-ı Velî'nin müritlerindedir.

Ortaya konan bilgi ve bulgular ışığında, *Mantıku't-tayr*'dan yola çıkarak ulaşılan, Gülşehrî'nin asıl adının Süleyman olduğu iddiasının temelsiz kaldığını söyleyebiliriz. *Felek-nâme*'nin bilinen yegâne nüshasının ön kapak sayfasında “*Kitâb-ı Felek-nâme li’ş-Şeyh*” unvanından sonraki yer okunamayacak şekilde silinmiş, yine bu yazının üstünde muhtemelen şair hakkında kayda değer bilgi(ler)in bulunduğu yazılar siyah büyük bir yanık gibi okunamaz hâle getirilmiştir (bk. Resim 6). Kimin hangi amaçla yaptığı anlaşılmayan bu korkunç zarar olmasa muhtemel ki, Gülşehrî'nin asıl adıyla ve belki hayatıyla ilgili önemli bilgiler elde edilmiş olacaktı.

Şu hâlde yeni bir bilgiye ulaşılan kadar Gülşehrî'nin asıl adının Ahmed olduğunu kabullenmek mecburiyetindeyiz.

“Gülşehrî” Adı Nereden Geliyor veya Hangi Gülşehir?

Tarihte bu adla anılan iki yer vardır. Birincisi Kırşehir'dir. Kırşehir'in eskiden bu adla anıldığı pek çok kaynakta ifade edilmektedir.⁸

İkinci yer ise eski adı Arapsun olup günümüzde Nevşehir iline bağlı bir ilçe olan Gülşehir'dir. Cevat Hakkı Tarım her ne kadar “*Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubad H. 625 tarihlerinde eskiden Kolonya – Kögonya adıyla anılan Şarkî Kara Hisar - Şebîn Kara Hisar meliki Mengüçük oğullarından Muzafferuddin Mehmed Behram Şah hükümetine son vererek Arapsun gibi bazı mevkilerle beraber Kırşehri’ni timar olarak tahsis ettiği zaman ikisine birden Gülşehri adı takılmıştır.*” (1948: 18) diyorsa da bu bilgiyi nereden aldığını belirtmediği ve görebildiğimiz kaynaklarda bunu teyit eden bir kayda rastlamadığımız için “*Kırşehir’le Arapsun’a birden Gülşehri adı takıldığı*” bilgisine şüpheyle yaklaşmak gerekir. Kırşehir ve Arapsun’un Muzafferüddîn’e timar olarak verildiğini *Kayseriyye Şehri* adlı eserde de görüyoruz. Ancak Halîl Edhem’in Kırşehir’le birlikte andığı isim Gülşehir değil “Arapsun”dur ve Arapsun’a Gülşehir denmeye başlandığına dair bir bilgi mevcut değildir.⁹ Kırşehir'in -doğru adıyla- “Muzafferüddîn Muhammed bin Behram Şah”a timar olarak verildiği ve adı geçen melikin ömrünün sonuna kadar çocuklarıyla birlikte Kırşehir’de huzur

⁸ Bu hususta kaynaklar ve geniş bilgi için bk. Tarım 1938, 1948.

⁹ “*Erzincan’ın fethi senesinde Alâeddin Keykübâd Kögonya’yı dahi zaptetmiştir. Kögonya, el-yevm Karahisâr-ı Şarkî yâhud Şâbinkarahisâr tesmiye olunan kasabanın eski ismidir. Burası Erzincan meliki Davud Şâh’in birader Muzafferüddîn Mehmed’in taht-ı tasarrufunda idi. Sultân Al’aeddîn bunu esir ederek kendisine Kırşehri’ni, Arapsun gibi bazı mevâki’ ile beraber tîmâr olarak virüp Fahrüddîn Süleymân ve İzzüddîn Siyâvuş ve Nâsırüddîn Behrâmşâh nâmındaki üç oğluyla beraber orayı zafferüddîn âhir-i ömrüne kadar orada kaldı.* (Halîl Edhem 1334: 54)”

içinde yaşadığı bilgisi dönemle ilgili en önemli başvuru kaynağı olan İbni Bîbî'nin eserinde de kayıtlıdır ancak İbni Bîbî'de Arapsun adı da zikredilmez.¹⁰

Arapsun'a "Gülşehir" adı, kendisi de orada doğan Karavezir Mehmed Paşa (ö. 1735/36-1781) tarafından verilmiştir (Sarıcaoğlu 2001: 24/477) ve adı geçen beldeye bu tarihten önce Gülşehrî dendiğine dair elde sarıh ve sahih bir belge mevcut değildir. Bununla birlikte Arapsun adının bu tarihten sonra da resmî kayıtlarda da kullanılmaya devam ettiğini görüyoruz.¹¹

Müjgan Cunbur, yazmış olduğu Gülşehrî maddesine "*Mutasavvıf şair. Kırşehirli veya Gülşehirli, eski adıyla Arapsunlu olduğu ileri sürüldü.*" (2004: 251) diyerek başlar. Tuncay Bülbül, Gülşehrî'nin mahlasına esas olan Gülşehir'in Kırşehir değil burası olabileceği ihtimaline dair sunduğu henüz yayımlanmamış bildirisinde (2016), şairin asıl adının Ahmed olduğuna dair kabulle temellendirmeye çalıştığı bu düşüncesini Arapsun'un eski bir kültür merkezi olmasına, bugün Gülşehir ilçe merkezinin çıkışına doğru yüksek bir tepede bulunup halk arasında "Ahmed-i Gülşehrî Türbesi" olarak anılan türbenin mevcudiyetine (bk. Resim 7) ve bir internet sitesinden aktardığı efsaneye dayandırmaktadır.¹²

Sadece Arapsun'a Gülşehir adı verilmesiyle ilgili kronolojik gerekçe değil başka sebeplerle de bu ihtimali mümkün görmüyoruz. Aşağıda başka bir vesileyle yine temas edeceğimiz Hulvî'nin (ö. 1653), Halvetî şeyhlerini anlattığı *Lemezât-ı Hulviyye* adlı eserinde şöyle deniyor (Ali Emîrî 1335: 466-7):

"Menkûldür ki Kırşehri havâs beyninde Gülşehri dinilmekle yâd olunurmuş. Sebeb oldur ki ibtidâ şehr binâ olundukda kerpîçlerine gülâb katmışlar. (...) Ve ba'zular dahi dirler ki Ahi Evran-ı Velî pîr-i 'âlî ki anda medfûndur, ekser-i halk 'kemer-beste budur' dirler, anın zâviyesinde olan şeyhin adına Gülşehrî dirlerdi."

¹⁰ İbni Bîbî'de bu hadise anlatılırken Kırşehir'le birlikte geçen yer adları Rammam, Nahr Kali nahiyeleri ile "Ashâb-ı Kehf ve Dakyanus'un makamları olan Erbisus"tur (Afşin) (İbni Bîbî 1996: 1/370-1). Tarım'ın bu bilgiyi Kayseriyye Şehri'nden mi başka bir kaynaktan mı aldığını bilemiyoruz. Ama her ne hâl olursa olsun İbni Bîbî'de geçen Erbisus adının birileri tarafından "Arapsun" olarak okunmasının bu müsselsel zuhullere sebep olduğu anlaşılmaktadır.

¹¹ Meselâ 1291 (1874-75) tarihli Konya Salnâmesi'nde Gülşehir değil "Arapsun" adıyla geçen yerleşim merkezi, Konya vilayeti Niğde sancağına bağlı 2884 nüfuslu bir nahiyedir (bk. s. 174). Son Konya salnâmelerinden 1317 (1899-1900) tarihli salnâmeye göre ise Arapsun Konya vilayetine bağlı bir kaza merkezidir ve merkez kasaba 1237'si Müslüman kalanı gayrimüslim olmak üzere 3049 nüfusa sahiptir. Mezkûr salnâmelerde Gülşehir adı hiç zikredilmediği gibi kazanın tarihi ve coğrafyasına dair verilen bilgilerde de (s. 309-313) Gülşehir adı geçmez

¹² Sayın Bülbül'e yayımlanmamış bildirisini gönderme lütfunda bulunduğu için teşekkür ederim.

Bu son derece önemli alıntı esasında meseleyi tereddüde mahal bırakmayacak şekilde çözüyor. Zira burada Kırşehir'in (Kırşehri) bir adının da Gülşehir (Gülşehri) olduğunun bir farklı tespitinden başka Gülşehrî'nin bu şehirde yaşadığı ve Ahi Evran-ı Velî zaviyesinde şeyhlik yaptığı açıkça ifade edilmektedir.

Konuyla ilgili son olarak Sadettin Kocatürk'ün Kırşehir'de yaptığı bir araştırmada, Gülşehrî'nin halk arasında "Günnâsır Baba" veya "Gülşehrî Baba" adıyla anıldığını tespit ettiğini (1982: 28) belirtelim. Kırşehir efsaneleri üzerine yapılan yeni bir çalışmada (Güzel 2016: 195) da Gülşehrî'nin mezarının bulunduğu yerden yol geçirileceği için mezarın yerinin değiştirilmesi gerektiği, ancak altı kere değiştirildiği hâlde mezarın her seferinde eski yerine döndüğü, bunun üzerine oraya türbe yapıldığına dair bir anlatı tespit edilmiştir.

Esasen Gülşehrî'nin memleketinin Kırşehir değil bugünkü Gülşehir (Arapsun) olduğuna dair iddialar, daha doğrusu böyle bir ihtimalin varit olduğu söylemleri sağlam dayanaklardan yoksun olduğu hâlde burada değinmemizin sebebi, şairle ilgili problemler noktalara el atmaya çalıştığımız bu yazıda bu konudan da bir şekilde bahsedilmesi gerektiğini düşünmemizdir.

"Kerâmât-ı Ahi Evran" Mesnevisi Gülşehrî'nin midir?

Kerâmât-ı Ahi Evran, adından da anlaşılacağı gibi bir Ahi Evran-ı Velî menâkıbnâmesidir. Mesnevi tarzında yazılan 167 beyitlik bu kısa eser, ilim âlemine ilk defa Alman Türkolog Franz Taeschner'in çalışmalarıyla duyurulmuş ve yine ilk defa onun tarafından neşredilmiştir (1930, 1932, 1962). Taeschner'den sonra Türkiye'de popüler bazı neşirleri de yapılan *Kerâmât-ı Ahi Evran*'ın son ilmî neşri Ahmet Kartal tarafından yapılmıştır (2009). Eserin Gülşehrî'ye ait olması konusuna, başta A. Sırrı Levend olmak üzere (1957: 12-15) kimi araştırmacılar şüpheyle bakmaktadırlar. En son Levend'in görüşlerine geçmek üzere bu husustaki yaklaşımlara kısaca değinelim.

Kerâmât-ı Ahi Evran'ın Gülşehrî'ye aidiyetine şüpheyle yaklaşanlardan biri Abdülbaki Gölpınarlı'dır. Ancak Levend'den farklı olarak o "844'de (1440-41) yazılmış olan Hacı Bektaş Vilâyetnâmesi'nde Ahi Evran'ın bir menâkıbı bulunduğunu bildirmesine bakılırsa böyle bir kitabın bulunduğu muhakkak" olduğunu söyler ve yine *Vilâyetnâme*'de geçen bir ibareye dayanarak *Kerâmât-ı Ahi Evran*'ın Gülşehrî'nin değil henüz kim olduğunu bilmediğimiz Sadreddin-i Semerkandî'nin eseri olduğunu ifade eder (Gölpınarlı, 1949-50: 96-97).

Müjgan Cunbur bu menâkıbnâmeden, "*Mantıku't-tayr*'daki fütüvvet bahsinden alınmış bazı beyitlere eklemeler yapılarak sonradan başkaları tarafından yazılan

bu eser...” (Cunbur 2004: 252) diye bahsederek eserin Gülşehrî’ye ait olmadığını düşünenler arasında yer alır.

Kemal Yavuz da Levend’in kanaatini haklı bularak *Kerâmât-ı Ahi Evran* adlı eserin Gülşehrî’ye ait oluşu fikrine ihtiyatla yaklaşır. Yavuz, fazla ayrıntıya girmedığı bu fikrini Levend gibi Gülşehrî’nin diğer eserlerinin hiçbirinde Ahi Evran’ın adını anmamasına dayandırmaktadır (2007: XL).

Bu meselede Taeschner’ı haklı bulan bilim adamları da vardır. Claude Cahen, Gülşehrî’den bahsederken “*Ayrıca Ahi Evran’a bir övgü de yazmıştır.*” diyerek eserin Gülşehrî’ye aitliğini kabul eder (1994: 347). *Mantıku’t-tayr*’ı, Süleymaniye Kütüphanesi Fatih nüshasına dayanarak doktora tezi olarak hazırlayan (2003) Aziz Merhan ise Gülşehrî’nin Ahi Evran’ın halifesi olduğu görüşündedir ve ihtiyat kaydı ile eserin Gülşehrî’ye aidiyeti konusunda Taeschner’e katılır (2004).

Felek-nâme’yi neşreden Sadettin Kocatürk, *Kerâmât-ı Ahi Evran*’dan bahsederken eserin ona ait olamayacağı iddialarına hiç değinmeden şöyle der (1982: 39):

“*Bu mesnevîde fütüvvet ehli olan Ahi Evran, bir Arap kabile reisi olup cömertliği ile fütüvvet çevrelerinde çok tanınan Hâtimu’t-Tâî ile mukayese edilmiştir. Hâtimu’t-Tâî’nin cömertliği Felek-nâme’de açıkça belirtilmiştir. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz: Şair bir süre önce yazdığı Felek-nâme’de işlediği bir konuyu, daha sonra geniş olarak işlemiş ve kitap şekline sokmuştur.*”

Konuya itirazını “*Gülşehrî Ahi Evren’in Halifesi midir?*” başlığı altında açan Levend yukarıda bilvesile alıntı yaptığımız *Lemezât-ı Hulviyye*’nin ilgili bölümünü aktardıktan sonra eserin başka bir nüshasından -esasında aynı şeylerin söylendiği- farklı cümleleri de nakleder (1957: 12).¹³ Ardından “*Eski kaynaklarda Gülşehrî’nin Ahi Evren’in halifesi olduğu hakkında başka bir kayda rastlanmaz.*” der ve esere dair ilk kanaatini “*Ancak, içinde Mantıku’t-tayr’dan bazı beyitler de bulunan bu mesneviyi dikkatle okuduktan ve karşılaştırdıktan sonra insanda bir şüphe uyanıyor.*” cümlesiyle ifade eder (1957: 13). Bilahare eserde geçen;

Hânumânı târumâr ilk eyleñüz

Andan ahilik sözünü söyleñüz

beytini ve devamındaki Ahi Evran’ın kendisine “buçuk arşun yer” bağışladığını ve burasının kendisinden başkasının yeri olmadığını söylediği beytine istinaden Gülşehrî’nin böyle bir şey söyleyemeyeceğini, bunu yazanın halka “kesenizi açın,

¹³ İki nüsha arasındaki temel fark, birinde Gülşehrî’nin Ahi Evran’ın zaviyesinde bir “şeyh”, diğerinde Ahi Evran’ın “hâce”si olarak kaydedilmesidir.

malınızı bağışlayın” tavsiyesinde bulunduğunu söyleyerek “*Mantıku’t-tayr’dan tanıdığımız Gülşehrî bu sözlerin sahibi olabilir mi?*” diye sorar. Diğer bir delil olarak *Mantıku’t-tayr*’da Mevlânâ’dan başlayarak adlarını andığı “altı er” içinde Ahi Evran’ın sayılmamasını ve nihayet üçüncü delil olarak da *Kerâmât-ı Ahi Evran*’da *Felek-nâme*’den bahsedildiği hâlde *Mantıku’t-tayr*’ın adının anılmamasını gösterir. Levend bütün bunlara dayanarak konuyu;

“*Bu bakımdan Ahi Evren mesnevisini yazanın Gülşehrî olmayacağı da iddia edilebilir. Kendini Ahi Evren’in halifesi göstererek halktan para ve mal toplamak isteyen bir şeyh bu mesneviyi kaleme almış, sözlerinin değerini artırmak için de Gülşehrî gibi ünlü bir şairin adını ve beyitlerini eserine karıştırmış olabilir.*” cümleleriyle bağlar.

Levend’in bu itiraz noktalarına sırasıyla bakalım:

Yukarıya aktardığımız “*Hânumânı târumâr ilk eyleñüz / Andan ahilik sözünü söyleñüz*” beytini yazanın olsa olsa halktan “para ve mal toplamaya çalışan bir şeyh” olabileceği sonucuna varmak çok zorlama bir yorumdur. Zira fütüvvetin en temel şartı “cömertlik”tir ve Ahi Evran menakıbında da cömertliğin bu tür örneklemelerle anlatılması gayet tabiidir.

Mantıku’t-tayr’da “altı er” olarak anılan kişiler Senâî, Mevlânâ, Nizâmî, Attâr, Sultan Veled ve Sa’dî’dir. Gülşehrî eserinde Senâî’yi “*Îlâh-nâme*”si¹⁴, Mevlânâ’yı *Mesnevî*’si, Nizâmî’yi *Mahzenü’l-esrâr*’ı, Attâr’ı *Musîbetnâme* ve *Mantıku’t-tayr*’ı, Sultân Veled’i “bir mesnevi”si ve Sa’dî’yi *Gülistân*’ı vesilesiyle anar ve bunu da açık açık söyler (bk. Yavuz 2007: 384-386). Bunların ortak özelliği tasavvufî eser(ler) vermiş en meşhur mesnevi şairleri olmalarıdır. Hâlbuki Ahi Evran’ın bir eseri olup olmadığı konusu bugün hâlâ muğlaktır ve zaten ona izafe edilen eserler de bu altı şairin eserleriyle benzeşmez. Yani Ahi Evran meşhur mesnevi şairleri arasında yer alan biri, dahası edip veya şair değildir. Dolayısıyla şairin bir anlamda eserinin sebep-i te’lifine gerekçe olan bu “altı er”e yedinci olarak Ahi Evran’ı eklemesini ve bir gerekçe olmaksızın adını bu şairler sırasında anmasını beklemek çok akla uygun değildir.

Bu küçük eserinde *Felek-nâme*’den bahsettiği hâlde *Mantıku’t-tayr*’dan bahsetmemesi de Levend’e göre eserin Gülşehrî’ye aidiyetini şüpheyle karşılanmasını gerektiren bir taraftır. Eğer bu eseri *Felek-nâme*’den sonra ama

¹⁴ Aslında Hakîm Senâî’nin (ö. 1131?) bu adda bir eseri bilinmemektedir (Bk. Savi 2009). *Îlâh-nâme*’nin, bu mutasavvîf şairin mesnevilerinden birinin başka bir adı olması düşünülebilir. Attâr’ın *Mantıku’t-tayr*’ının kurgusuna da örneklik teşkil eden ve *Künûzu’r-rumûz* ve *Rumûzu’l-enbiyâ* ve *Künûzu’l-evliyâ* adlarıyla da bilinen *Seyrû’l-‘ibâd ile’l-me’âd* adlı 700 kûsur beyitlik mesnevinin bir başka adı olması muhtemeldir.

Mantıku't-tayr'dan önce yazmışsa elbette *Mantıku't-tayr*'ı anması söz konusu olamazdı. O vakit haklı olarak *Kerâmât-ı Ahi Evran*'ın adının neden *Mantıku't-tayr*'da geçmediği sorusu akla gelecektir. *Mantıku't-tayr*'da *Arûz Risâlesi*'nin de adı geçmez. Bu hacimsiz eserlerin adını anma gereği duymamış olabilir. Kaldı ki o, *Felek-nâme* dışında da eserleri olduğunu zaten *Mantıku't-tayr*'da ima etmektedir¹⁵ ve gerek *Arûz Risâlesi* gerekse *Kerâmât-ı Ahi Evran*, şairin adını tek tek anmadığı bu tür eserleri cümlesinden olabilir.

Eser dil özellikleri bakımından tamamıyla zamanın diliyle yazılmıştır ve anlatım tarzı itibarıyla da *Mantıku't-tayr*'ı çok okşamaktadır. İçinde *Mantıku't-tayr*'da benzerleri olan hatta aynısı denebilecek bir iki beytin bulunması ise eserin *Gülşehrî*'ye ait olmadığına değil bilakis aidiyetinin bir göstergesi kabul edilmelidir.

Levend'in, bu eseri *Gülşehrî*'nin şöhretinden yararlanmak isteyen çıkarıcı bir dervişin onun eseriymiş gibi yazdığı tarzındaki tahminini doğru farz edelim. Bu takdirde muhtemel sahtecinin böyle bir iş yaparak kendisine bir menfaat temin etmesi söz konusu olmalıdır. Eserin yazarı olarak *Gülşehrî* görüldüğüne göre kendisinin bundan bir şöhret beklentisi olamaz. Levend'in aktardığı beyitler bir para ve mal avcısının ürünü ise hususiyle tasavvuf edebiyatımızda benzeri yüzlerce örnek çıkarmak mümkündür. Diğer eserlere gitmeden doğrudan *Mantıku't-tayr*'daki şu beyitlere bakalım (Yavuz 2007: 446-7):

Dimezüz kim nân bağışlaya-y-ıduk
Nân diyene cân bağışlaya-y-ıduk (3012)

Varını yârenlere kılduk nisâr
Yogına and içmedük iy nâmdâr (3013)

(...)

Dileyene olıcak zer virürüz
Olmayıcak sâyile ser virürüz (3016)

(...)

¹⁵ *Mantıku't-tayr*'daki şu beyit (Yavuz 2007: 656) şairin başka eserlerinin de mevcudiyetini göstermektedir:

Degme 'ilmüñ sırrını çün söyledük
Degmesinden bir risâle eyledük

Kim bu Gülşehrî kerîm erenlerüñ

Ni'metini çok yidi yârenlerüñ (3018)

Aynı mantıkla düşünüldüğünde; “Biz ekmek bağışlasaydık demez, dileyene canımızı bağışlarız. Ne var ne yok eşe dosta dağıttık, yok diye yemin etmedik. İsteyene altınımız bile varsa veririz. Olmayınca isteyene başımızı feda ederiz. Gülşehrî cömert insanların, yârenlerin nimetini çok yedi.” diyen şairin bu sözlerinden de “Var yok neyiniz varsa verin, altın gümüş ne varsa getirin. Siz bana yedirmeye devam edin, getirin, getirin...” yorumunu çıkarmak da mümkün değil midir?

Mantıku't-tayr'daki Ahi Bişr hikâyesi bir “fütüvvet öğretisi” gibidir¹⁶ ve eserin sadece o kısımda değil pek çok bölümünde fütüvvet izleri mevcuttur.¹⁷ Ahi Bişr hikâyesinin ve eserdeki fütüvvet ahlâkına dair bölümlerin Gülşehrî'nin eserine modellik eden Attâr'ın mesnevisinde yer almadığı¹⁸ hâlde eserine kaydetmeyi tercih ettiğini söylersek Gülşehrî-fütüvvet ve dolayısıyla Gülşehrî-Ahi Evran münasebeti biraz daha tebellür edecektir. Dolayısıyla bunlar da Gülşehrî'nin fütüvvet erbabı olduğunun ve Ahi Evran menakıbnâmesinin ona ait olma ihtimalini güçlendiren kayda değer işaretleri olarak önümüzde durmaktadır.

Eserin orijinal olduğuna bir delil de içinde yer alan kerametlerle ilgilidir. Zira Ahi Evran'ın burada anlatılan kerametleri, Ahi şecerenâmelerinde, Vilâyet-nâme'de, kimi fütüvvetnâmelerde ve sair eserlerde anlatılan menkabelerden tamamen farklı ve orijinaldir.¹⁹ Anlatış tarzı, naklî aktarım şeklinde değil Ahi Evran'ın bizzat yanında yaşayan birinin anlatış şekline uygundur. “*Namazını Ka'be'de kılıp kendi şehrine (Kırşehir) geri dönmesi; bazen doğuda dua ederken, bazen batıda ayakta durması; sabah namazını beytü'l-mukaddes'te, öğle namazını Şam'da, ikindiye Medine'de, akşamı Urfa'da, yatsıyı Mekke'de (Ka'be'de) kıldıktan sonra, tekrar şehrine dönmesi; hastalandığında hiç inlememesi; sağlığında hiç yatıp dinlenmemesi; Allah'ın canını kolay bir şekilde alması ve Azrail'in bu duruma hayran kalması; ölümünde, Azrail'in yanına gelmemesi, canını Allah'ın alması*” (Kartal 2009: 224) gibi kerametler başka kaynaklarda bulunmayıp sadece burada söylenen menkabelerdendir. Keza Ahi Evran'ın öldüğü gün ay tutulduğu bilgisi

¹⁶ Eserdeki Ahi Bişr hikâyesi, Kemal Yavuz'un deyişiyle “*Türk edebiyatında yazılan ilk hikâye*” olması bakımından ayrıca önemi haizdir. Bu bölüm hakkında geniş bilgi için bk. (Yavuz 2005).

¹⁷ Ahmet Kartal, *Mantıku't-tayr*'daki Ahilik ve fütüvvete dair bölümleri ayrıntılı olarak ele almıştır. Geniş bilgi için bk. (Kartal 2005).

¹⁸ İki eserin ayrıntılı karşılaştırılmasına dair yapılan bir çalışma için bk. (Kartal 2004).

¹⁹ Ahi Evran'ın menkabeleriyle ilgili yazılan diğer eserler ve Ahi Evran'a dair yazılı kaynaklarda yer alan menkabeler için (Köksal 2012), sözlü menkabeler için (Seyfeli 2005)'e bakılabilir.

de başka hiçbir kaynakta geçmemektedir.²⁰ Şair, eserinde bizzat kendisinin şahit olduğu, Ahi Evran'ın bir kerametinden de bahsetmektedir: Hacca gittiğinde onu tavaf ederken görmüş, burada ne aradığını sormak için kalktığından ortadan kaybolmuş, hac dönüşü kendisine bunu sorduğunda Ahi Evran önce bu sırrı anlatmaya niyet etmiş, ancak daha sonra vazgeçmiştir. (Kartal 2009: 224).

Bütün bunlar yok farz edilse bile Helvacızâde Hulvî'nin (ö. 1654) *Lemezât-ı Hulviyye* adlı eserinde onu "Kırşehir'de Ahi Evran'ın zaviyesindeki bir şeyh" olarak tanıtmaya gibi sağlam bir delil varken buna ısrarla şüpheyle bakmak doğru bir yaklaşım olmasa gerekir.²¹

Bu hususta galiba değinilmesi gereken bir mesele de Ahilerle Mevlevîlerin sürekli bir mücadele içinde oldukları yolundaki kimi kabullerdir. Bu mesele, doğrudan konumuzla ilgili bulunmamakla birlikte buna dayanarak aynı zamanda bir Mevlânâ bağılı olan Gülşehrî'nin Ahi Evran'a halifelik yapıp yapamayacağı sorusu gündeme gelebileceğinden, üzerinde durmaya değer bir husustur. Mevlevî şairlerin fütüvvete dair eserler vermeleri, doprudan bir fütüvvetnâme kaleme almaları yahut eserlerinde fütüvvetten bahsetmeleri; başta bilinen ilk Türkçe fütüvvetnâme olan *Burgazî Fütüvvetnâmesi*'nde (XIII. yüzyıl) olmak üzere kimi fütüvvetnâmelerde Mevlânâ'nın ve Sultan Veled'in rubailerine ve beyitlerine yer verilmesi, yine kimi fütüvvetnâmelerde Mevlânâ'ya dua edilmesi gibi pek çok delil, Anadolu'nun en önemli iki toplumsal birliği olan Ahiler ve Mevlevîler arasında sanıldığı veya iddia edildiği türden bir mücadelenin olmadığını kayda değer işaretleridir.²² Kaldı ki dönemin Mevlânâ ve Mevlevîliğe dair en önemli kaynağı olan Eflâkî'nin eseri de bunun bir başka teyididir. Eflâkî'de "Ahi" unvanlı onlarca isim geçer ve bunların hemen hepsi de müspet yanlarıyla

²⁰ Nitekim M. Bayram'ın Ahi Evran'ın ölüm tarihini tespiti de burada geçen ay tutulması bahsinden hareketlidir. Bayram, Mevlânâ'nın oğlu Alâaddin ile Ahi Evran'ın Moğollar tarafından aynı katliamda öldürüldüğü düşüncesindedir. Sultan Veled'in kardeşi Alâaddin'in ölümü için yazdığı bir rubaide de ay tutulmasından söz edilmektedir. Ay tutulmasının gerçekleştiği bu gün, astronomik bir hesaplamayla tam olarak ortaya çıkarılabilir, düşüncesiyle İstanbul Üniversitesi'ne müracaat eden Bayram, oradan 27 Rebi'ülevvel 659 (1 Nisan 1261) gününde ay tutulması gerçekleştiği ve bunun Türkiye'den görüldüğü bilgisini alır (Bayram 1981-82: 532).

²¹ Levend'in, başka eserler için de bu tür öngörülleri vardır. Mesela o tarihte sadece bir nüshasının varlığı bilinen *Semâ Risalesi* için de eserin Âşık Paşa'ya ait olamayacağı kanaatindedir (1956). Sonradan bulunan iki nüshanın da ilâvesiyle üç nüsha üzerinden tenkitli metnini yayımlayarak eserin Âşık Paşa'ya aidiyetini ortaya koymuştuk (Köksal-Kırlı 2013). Kanaatimiz odur ki bir eserin veya şiirin adına kaydedilmiş kişiye/şaire ait olmadığına dair kuvvetli mesnetler olmadıkça bu şüphe ancak bir "ihtimal" olarak ifade edilmelidir.

²² İddia edildiği kadar şiddetli olmasa da iki toplumsal dinamik arasında bir nüfuz mücadelesinin varlığı elbette inkâr edilemez ve esasen bu da gayet tabiidir. Ne var ki bu mücadelenin Ahi Evran ile Gülşehrî ilişkisine mani olacak boyutlarda olmadığı da görülmektedir. Bu meseleyi etraflica ele alan makale çalışmamız tamamlanmak üzeredir.

bahsedilen ve Mevlânâ'nın ve özellikle de Sultan Veled'in çevresindeki insanlardır.

Bu konuyu, Abdülbaki Gölpınarlı'nın şu tespitleriyle kapatalım (1953: 304-305:

“Hem babası ve babasının halifesi Seyyid Burhaneddin hem de Şemseddin ve bilahare hemdem edindiği Kuyumcu Salâhaddin vasıtasıyla yalnız Melâmetîlikten feyz alan ve bu yolun coşkun bir mümessili olan Mevlânâ'nın ve çevresinde toplananların Fütüvvet ehliyle kaynaşmalarından daha tabii bir şey olamazdı. Mesnevi'yi ibda' etmesine sebep olan ve kendisinden sonra, âşıkları tarafından kutb tanınan Çelebi Hüsâmeddin de Konya ahilerinin pîri Ahi Türk'ün oğluydu. Böylece Mevlânâ ve Mevlânâ'nın yanındakiler, ilk zamanlardan itibaren Fütüvvet ehliyle kaynaşmışlardı. Mevlânâ'nın coşkunluğuna tahammül edemeyip onu kınayan bazı ahilerin, yani Fütüvvet şeyhlerinin bulunmasına rağmen ahilerin çoğunluğu yani Fütüvvet ehli, onu sevmeye, kendilerinden saymadaydı.”

*“Sultan Veled ve Ulu Arif Çelebi zamanında da bu kaynaşma âdeti birlik devam etmişti. Hâl tercemelerinde de gördüğümüz gibi **her ikisinin ahilerden halifeleri bile vardı** ve ahilerle daima iyi geçiniyorlardı.”*

Nihayet, bu veriler ışığında *Kerâmât-ı Ahi Evran* adlı kısa mesnevinin Gülşehrî'ye ait olduğuna dair şüphelerin izale olduğunu ve bu suretle konunun da Gülşehrî'ye dair bir münazaa meselesi olmaktan çıkacağını ümit ediyoruz.

Kaynakça

ACAR, Kenan (1994). Muhtelif Kaynakların Işığında Şair Gülşehrî'ye Bir Bakış. *Türk Kültürü* (375), 424-433.

Ali Emîrî (1335). Müessis-i Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye Osmân Gâzî Hazretlerinin Taklîd-i Seyf Merâsimi. *Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, 31 Teşrin-i Evvel 1335 (2/20), 464-476.

BAYRAM, Mikâil (1981-1982). Ahi Evren'in Öldürülmesi ve Ölüm Tarihinin Tespiti. *İÜEF Tarih Enstitüsü Dergisi* (12), 521-540.

BÜLBÜL, Tuncay (2016). 14. Yüzyıl Şairi Gülşehrî'nin Adı, Memleketi ve Türbesi İli İlgili Düşünceler. (Yayımlanmamış Bildiri) II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu, 2-3-4 Mayıs 2016, Nevşehir Üniversitesi, Nevşehir. (Bildiri özeti için bk.: *Muşkara'dan Nevşehir'e* 290. Yıl II. Uluslararası

Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu, 2-3-4 Mayıs 2016 Bildiri Özetleri, Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi Yayını: 187).

CAHEN, Clauda (1994). *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler*. Çev.: Yıldız Moran. İstanbul: e Yayınları.

CUNBUR, Müjgan (1952). *Gülşehrî ve Mantıktu't-Tayr'ı*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi DTCF. Ankara.

CUNBUR, Müjgan (2004). Gülşehrî. *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. Ankara: AKM Yayını (4), 251-253.

GÖLPINARLI, Abdülbaki (1949-50). İslâm ve Türk İllerinde Fütüvvet Teşkilâtı ve Kaynakları. *İÜ İktisat Fakültesi Mecmuası*, (11/1-4), 2-354.

GÖLPINARLI, Abdülbaki (1953). *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

GÜZEL, Cavit (2016). *Kırşehir Efsanelerinin Retorik Analizi*. Doktora Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Halîl Edhem (1334). *Kayseriyye Şehri*. İstanbul: Matbaa-i Orhan.

İbni Bîbî (1996). *El-Evâmîrü'l-Alâ'iyye fi'l-Umûri'l-Alâ'iyye (Selçuk Nâme) I*. Haz.: Mürsel Öztürk, Ankara: Kültür Bakanlığı.

KARTAL, Ahmet (2005). Gülşehrî'nin Mantıktu't-tayr'ında Yer Alan Fütüvvetle İlgili Bir Manzumesi. *I. Ahi Evran-ı Velî ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu, Kırşehir - 12-13 Ekim 2004*. Haz: M. Fatih Köksal. Ankara: G.Ü. Ahilik Kültürünü Araştırma Merkezi Yayını (2), 585-595.

KARTAL, Ahmet (2009). Kerâmât-ı Ahi Evran Mesnevisi Üzerine Notlar. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* (2), 223-242.

KARTAL, Ahmet (2004). Attâr'ın Mantıktu't-tayr'ı ile Gülşehrî'nin Mantıktu't-tayr'ının Mukayesesi. *I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2002) Bildiriler*. Kırşehir: Kırşehir Valiliği Yayını, 297-329.

KOCATÜRK, Sadettin (1982). *Gülşehrî ve Felek-nâme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını.

Konya Vilâyeti Sâl-nâmesi. Konya: Vilâyet Matbaası.

KÖKSAL, M. Fatih (2013). Gülşehrî.

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=742>.

KÖKSAL, M. Fatih (2012). Ahi Evran'ın Menkabevî Hayatına Dair Bilinmeyen Bir Eser: Menâkıb-ı Ahi Cihân-ı Nasreddîn Ahi Evran. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*. (62), 83-108

KÖKSAL, M. Fatih-Şaban Kırılı (2013), Âşık Paşa'nın Sema Risalesi: Risâl fî Beyânî's-semâ'. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (33), 165-206.

Köprülüzâde Mehmed Fuad (1918). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.

Lâmiî Mahmud bin Osmân (1270). *Terceme-i Nefahâtü'l-üns*. İstanbul: Dâru't-tıbaâti'l-âmire.

LEVEND, Agâh Sırrı (1956). Âşık Paşa'ya Atfedilen İki Risale. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1955*, 153-163.

LEVEND, Agâh Sırrı (1957). *Gülşehrî, Mantıku't-Tayr (Tıpkıbasım)*. Ankara: TDK Yay.

MERHAN, Aziz (2003). *Die Vogelgespräche' Gülşehris und die Anfänge der türkischen Literatur*. Göttingen: Pontus Verlag.

ÖZKAN, Mustafa (1996). Gülşehrî. *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yay. (14), 250-252.

Sâl-nâme-i Vilâyet-i Konya (1291). Konya: Konya Vilâyeti Matbaası.

SARICAOĞLU, Fikret (2001). Karavezir Mehmed Paşa. *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yay. (24), 477-478.

SAVİ, Saime İnal (2009). Senâî. *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yay. (36), 502-503.

SEYFELİ, Mahmut (2005). Ahi Evran-ı Velî İle İlgili Kırşehir'de Anlatılan Efsane ve Menkabeler. *G.Ü. I. Ahi Evran-ı Velî ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu (12-13 Ekim 2004, Kırşehir)*, Haz. M. Fatih Köksal, Ankara: G.Ü. Ahilik Kültürünü Araştırma Merkezi Yayını (2), 801 -820.

ŞAHİN, Faruk (2012). *Vakıf Şehri Kırşehir*. Kırşehir: Kırşehir Belediyesi Yayını.

ŞAPOLYO, Enver Behnan (1967). *Kırşehir Büyükleri*. Ankara: San Matbaası.

TAESCHNER, Franz (1930). *Ein Mesnevi Gulschehris Auf achi Evran*. Hamburg.

TAESCHNER, Franz (1932). *Das Futuvvetkapitel in Gulšehris altosmanischer Bearbeitung von Attârs Mantiq ut-tayr*. Berlin.

TAESCHNER, Franz (1955). Gülsheri. *Encyclopedia of Islam, II. Ed.* (12), 1138.

TAESCHNER, Franz (1962). Des Altrümtürkischen Dichters Gülşehri Werk Mantıku't-tayr und seine Vorlage, das gleichnamige Werk des persischen Dichters Fariduddin Attâr. *Nemeth Armağanı*. Ankara, 359-371.

TARIM, Cevat Hakkı (1938). *Kırşehir Tarihi*. Kırşehir: Kırşehir Vilayet Matbaası.

TARIM, Cevat Hakkı (1948). *Tarihte Kırşehir-Gülşehri ve Babailer-Ahiler-Bektaşiler*, 3. Baskı, İstanbul: Yeniçağ Matbaası.

TARIM, Cevat Hakkı (1961). *Kırşehir Tarihinde Mevlânâ ve Mevlevîler*. Kayseri: Sümer Matbaası.

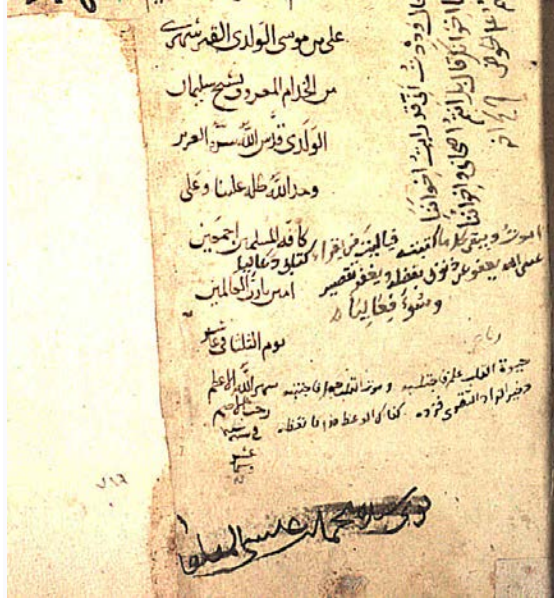
YAVUZ, Kemal (2005). Gülşehrî'nin Ahi Bişr Hikâyesi. *I. Ahi Evran-ı Velî ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu, Kırşehir - 12-13 Ekim 2004*. Haz. M. F. Köksal. Ankara (2), 999-1010.

YAVUZ, Kemal (2007). *Gülşehrî'nin Mantıku't-tayr'ı (Gülşen-nâme) -Metin ve Günümüz Türkçesine Aktarma*. 2 Cilt, Ankara: Kırşehir Valiliği Yayını.

Resimler

Resim 1, 2: Kırşehir’de Ahmed-i Gülşehrî Parkı içinde Gülşehrî adına 1972 yılında yaptırılan sembolik mezar

Resim 3: Şeyh Süleyman “hizmetkârlarından” Musa oğlu Ali'nin H. 716 tarihinde istinsah ettiği nüshanın ketebe kaydı.

Resim 4: Şeyh Süleyman-ı Türkmanî türbesi...

Resim 5: Süleyman-ı Veli'nin sandukasına asılı vefatını 793 gösteren levha...

Resim 6: Felek-nâme'nin bugün Millî Kütüphane koleksiyonlarında bulunan 06 HK 817 numarada kayıtlı biricik nüshasının kazınıp ve karalanarak önemli bilgilerin yok edildiği kısımları...

Resim 7: Gülşehir'deki Şeyh Ahmed Gülşehrî türbesi... (Tamamen yok olduğu söylenen toprak damlı ve mimari bir hususiyeti bulunmadığı söylenen eski türbenin yerine ilçenin Eski Mezar tabir edilen bölgesindeki bu yeni binanın inşa edilmiştir.)